

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

11. Transitus ad argumentum contra statum purae naturae ex parte
concupiscentiae: declaratur Iulianum id sensisse de concupiscentia quod
Philosophi Gentiles , & Scholastici de illa docent in statu ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT XI

Transitus ad argumentum contra statum puræ naturæ ex parte concupiscentiæ: Declaratur Iulianum id sensisse de concupiscentia quod Philosophi Gentiles & Scholastici de illa docent in statu puræ naturæ.

TRACTAVIMVS huc usque contrarietatem quam habet pura natura cum recta institutione creaturæ rationalis, ex parte beatitudinis, quam naturaliter appetit: sive specietes objectum ejus primarium, sive cetera bona sine quibus esse non potest, sive fruitionem ipsam voluntatis, sive motum dilectionis per quam ad ejus adeptionem promoveri debet. Nunc celebres illæ conditiones expendendæ sunt, quas puræ naturæ schola unanimi consensu tribuit, concupiscentiam, ignorantiam, miseriam corporis, mortem, sub quibus & eum quibus ceteras animi & corporis calamitates decus peccatum attulit, ita Deo juvante ponderabimus, ut cuius æquo lector planissimum sancti Augustini sensum non desperemus nos facturos.

Vergetur a concupiscentia tanquam ignorantie semipario auspicietur, sciendum est occurrerunt fuisse inter Augustinum & Iulianum de concupiscentie bonitate conflictum; uno modo eius asserente, altero negante esse malam. Hoc de re omnes libri adversus Iulianum in singulis pæne paginis testes sunt. Tantum enim momenti sentiebat uterque esse illam controversiam, ut totam causam hæresis Pelagiani ex ejus decisione pendere judicaret. In hac controversia, inquit Augustinus, de concupiscentia tota inter nos causa versatur. Et in alio libro: Cum igitur Iulianum & naturalem esse & vinci posse malo dicamus, utrum b non vincatur an malum, sic uter nos vertitur questio. Quæ questio peperit illos undecim aut duodecim libros qui contra diversitas Iuliani lucubrations exarati sunt.

Quo vero sensu uterlibet eorum vel bonam vel malam concupiscentiam esse diceret, accuratius attende adum est. Nam Iulianum nihil aliud asseruisse quam id quod Philosophi gentiles docent, nemo videtur inficias ire posse. Apertissimis enim verbis ex eorum disciplina sumptis tradebat, hominem ex spiritu & carne, angelicâ & animali naturâ, velut ex imparibus compactum esse bonis quorum hoc deorsum, illud sursum tenderet, ita tamen ut animo imperium esset in cupiditates daturum, nec liceret ei relictis superioribus ad inferiora declinare. Nam illa verba refert Augustinus, quibus ipse dixerat, Quotiam ex imparibus bonis compositi sumus, omnium corpori debere dominari: quorum alterum nobis cum dijs, alterum cum beluis commemorat esse commune. Et ideo id quod est melius id est animum virtute præditum & membra corpori bene & cupi-

Aditatibus imperare. Hic totum dogma Philosophorum gentilium de concupiscentiis seu libidinibus magna ex parte proprijs eorum verbis expressum est; sunt enim verba Salutij de conjuratione Catilinæ. Itaque significatum his verbis voluit id inprimis quod ex Philosophia Scholastici dicunt, & verum dicunt, hominem esse compositum ex duplici natura spiritali & corporali; nam illa sunt imparia illa bona, ex quibus compactos nos esse Iulianus tradidit. Tum unumquodque illorum suum habere bonum quo delectetur, animum honestate atque virtute, corpus sibi congruis voluptatibus cibi, potus, veneris &c, illa esse summa bona, hæc infima, in quæ animus reiectis summis declinare non debet. Ita hoc eum sensisse ex Augustino manifestum est: Honestate quidem mentis inseritis, tamen bonum hominis esse censet corporis voluptatem. Quod quomodo intelligit, ante exposuerat cum diceret hæc à Iuliano, tanquam unigena bona descendit, in qua non debet à superioribus inclinari, non quia libido vitium est, sed quia visum bonum. Itaque id quo concupiscentiam, seu facultatem illam cupis operatio est ille concupiscendi motus, Iulianus dicebat esse sensum, quod nos dicimus, appetitum sensitivum. Sensus est, inquit, concupiscentia, & mala qualitas non est. Nam eum sic hoc intellexisse, ut scilicet sensus seu facultas interna, cujus motibus anima concitatur, ex alijs ejus verbis constat. Cur concupiscit quia carnaliter anima concupiscit, siquidem sine anima caro non sentiat. Concupiscere autem viventis sentientisq, natura est, sine quo sensu membra moveri non possunt, id est, per semetipsa concupiscere nequeunt, qui sensu concupiscit etiam sine membris ut in spadonibus, & quia de illa concupiscentia quæ in membris genitalibus regnat potissima in eis vigebat controversia propter peccati originalis propagationem alitendam aut destrucendam, hinc conformiter proterus ad sensa Philosophiæ omnia principia concupiscentiæ illius explicat: nempe originem illius esse calorem, qui quo major minore est, eo vehementior etiam aut mitior concupiscendi motus. Speciem ejus qua ab alijs motibus distinguitur esse in eo quod sit in genitalibus: modum concupiscendi seu immoderationem ejus in eo sitam ut tantum in conjuge exeratur, immoderationem esse in illicitis conjunctionibus, Genus, inquit, concupiscentia est in igne vitali, species in motu genitali, modus in opere conjugali, excessus in intemperantia fornicandi. Vbi per genus

18. 4. 100. Quotiam ex imparibus bonis compositi sumus, omnium corpori debere dominari: quorum alterum nobis cum dijs, alterum cum beluis commemorat esse commune. Et ideo id quod est melius id est animum virtute præditum & membra corpori bene & cupi-

In Prolog.

Cep. 12.

Lib. 6. 14.

Lib. 3. 6. 13.

TINW
MI

genus originem seu causam excitantem illos motus intelligitur, Porphyriana scilicet phrasi, juxta quam alio in loco, *Iustitia genus indagans, quo, inquit, nihil aliud quam originem intelligi so-*

lib. 7. epr. imperf. 31.

lib. 7. cap. 100.

lib. 4. cap. 2.

Itaque superiora verba quæ genus concupiscentiæ nominaverant, eodem sensu explicat, ut genus sit ejus origo; Merito igitur concupiscentiæ origo desinitur in igne vitali, id est in calore genitali, ut alibi vocat, quo collecto necesse est ut ei reputetur concupiscentia carnalis, id est necesse est animam carne concupiscere per quam constituta est vita carnalis.

Ex his satis intelligitur Iulianum etiam in hoc Philosophis consentisse, quod concupiscentia pro natura impetus sui ad præsentiam sensibilis objecti, vel alias causas intrinsecus concitantes nullo expectato imperio rationis exardesceret. Nam hoc est quod dicit, *quod collecto necesse est ut ei reputetur concupiscentia carnalis, hoc est necesse est ut vi caloris genitalis B*

lib. 7. epr. imperf. 100.

concupiscentiæ ad præsentiam objecti, interior vel exteriori representati in suos impetus concitetur. Quod non solum de illa genitalium concupiscentia sed & de alijs quibus objecta singulorum sensuum appetuntur, libidinibus sentiebat. Nam hinc illa generalis ejus sententia: *Naturalem esse omnium sensuum voluptatem testimonio universitati docemur. Hanc autem voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in paradiso fuisse res illa declarat, quia ad delictum via per concupiscentiam fuit, quo cum pomi decore oculos intrasset, spem etiam iocundi irritavit saporem.*

Vbi manifestum est, eum statvere motus appetendi eipsum vitium; quibus ad comedendum urgerentur ante consensum voluntatis. Sic enim cum exponit Augustinus, dum instando & doctrinæ absurditatem demonstrando respondet: *Quid est ergo quod loqueris, nesciens quid loquaris? Ergone & in paradiso ante malefandi venena serpentis, ante corruptam sermone sacrificio voluntatem illius cibi libido iam fuit? Et quod intellexit dicitur, ad malum provocabat, & mala non fuit? Et videbant illi homines fructum ligni prohibiti & concupiscebant, sed ut non peccarent, concupiscentia spiritus carnis concupiscentia repugnabat? &c. Nam hoc rectè collegisse ex verbis ejus Augustinum, inde patet, quia dixerat in eodem loco, non potuisse concupiscentiã illam effectum esse peccati, quandoquidem etiam ante peccatum per se excitata, non suo quidem vitio, sed voluntatis occasio fuisse peccati: voluntate videlicet eum sequente quem reprimere vel ejus consensum detrectare debuisset, sicut hoc Philosophi docent.*

Ibid. f. 102.

Ibid. f. 101.

Ut verò magis intelligas Iulianum agnovisse rebellionem concupiscentiæ adversus rationem consurgentis, alibi sine furo proficitur, motus carnis non excitari imperio voluntatis, sed eam præveniendò consensum ejus postulare. *Verius enim est, inquit, Lib. 4. rom. lib. 1. cap. 5.*

membrã genitali voluntatis non imperium sed consensum requirere, quam voluntatis imperio aut animi subiacere, quod nihil est aliud quam rebellionem ejus, qua rationem & consensum voluntatis prævenit, profiteri. Quamquam quia voluntas ei consentire aut dissentire potest, eamque aliquo modo compescere aut excitare, quandam quoque imperfectæ subjectionis imaginem præ se ferat. Hinc alio in libro dicit, *concupiscentiam non usquequaque esse animo rebellem. Vbi certum est eam rebellionem licet non perfectam concupiscentiæ agnoscere. Sic enim ex istis verbis Augustinus, Sane diceudo concupiscentiam non usquequaque animo esse rebellem, procul dubio confiteris rebellem & supplicium non sateris, quod adversum te ipsum bellum geris.*

lib. 4. rom. lib. 1. cap. 5.

Sed imperfectam ut dixi rebellionem statuebat, juxta placitum quoque Philosophorum qui animum imperare statuum libidinibus, ut dominum servus, ut eas coerceret atque frangat, licet & illi domino, & hæc subinde animo resistent. Hinc ad rebellionem concupiscentiæ indicandam docet expressè Iulianus, *enervem & mollem esse opinionem qua creditur in paradiso ad nutum voluntatis genitalia potuisse servire, sicut hoc Augustinus passim assererat. Quod si ne in ipso quidem paradiso negabat concupiscentiam animo rebellem esse, quanto magis hoc in isto præsentia statu non negaverit? Nam hinc est quod apertissime docet, cum concupiscentia, ut servetur castitas, esse pugnandum, eamque frenandam esse & hujusmodi: In conjugibus, inquit Iulianus, cum honeste exercetur, aut in castis virgine frenatur. Et aliquot capitibus interjectis dicit, eum qui sanctæ virginitati amore conjugum respuit, melius facere quam conjugatus: quia conscientia sua salutis & roboris, contempsit remedia nuptiarum ut gloriosa possit exercere certamina. Et inferius arguit Augustinum, quod habens omnes quibus cupiditates frenantur incidere. Unde paulo post subjicit Augustinus in hujusmodi confessionem Iuliani; *Si quod profitemur continenter scribet vivere, agimus, istam concupiscentiam profecto ambo frenamus, adversus ejus repugnantem motus ambo bellamus, ambo eam si proficimus debellamus. Verum hoc interest: quod ego dico me malum frenare, tu autem te bonum. Ego dico mihi malum repugnare, tu tibi bonum. Ego bello adversus malum, tu adversus bonum &c. Et inferius: Gloriosa te per continentiam profiteri exercere certamina. Contra quid rogo? Quid dixeris, nisi contra carnis concupiscentiam? Quæ iterum amicum an adversariam? Caro enim concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem &c. Perspicuum igitur est Iulianum idem omnino de concupiscentiæ repugnantia, rebellionem, oppugnationem, debellationem dixisse quod Philosophi etiam profitentur. Fieri enim non potest, ut contra id certamen exerceatur quod nunquam voluntatis nutum prævenit, & ad ejus nutum semper cedit, nemo enim pugnat nisi cum repugante. Nam ut optimè Aug. Et pugnat infirmitatis est. Quanto enim quisque virtutis facilius, tanto pugnat minus. In seipso autem quod pugnat**

lib. 6. 116.

lib. 10.

lib. 10.

lib. 10.

lib. 10.

cap. 10.

pugnaret si nihil ex semetipso eidem repugnaret? Quæ omnia cum fateatur & ex professo doceat Iulianus, difficile est videre: quia in re sententia Iuliani à Peripateticorū Philosophia differat, imò verò cum ipse esset Simia Aristotelis, ut alibi demonstravimus, ad amissim tota ex

scriptis ejus videtur expressa. Quod non difficile videbit quisquis extremum caput primi & septimum Ethicorum, aliaque Aristotelis scripta legerit, in quibus de natura motuum interiorum sensuum differit. Cujus sententiam Scholastici magno consensu amplexi videntur.

CAPVT XII.

Iulianus sentit concupiscentiam esse naturaliter bonam & à Deo creante datam: quo sensu.

AM igitur attentè considerandum est in quo tandem Iulianus & Augustinus, quantum ad istos appetitus sensitivi motus, discrepent, quibusque nitantur fundamentis, ut sciamus utrum homo cum illis motibus in pura natura condi possit.

In duobus igitur invenio duos istos Palesitras dissentire. Primum spectat qualitatem concupiscentiæ & istorum ejus motuum, utrū boni an mali sint; alterum autorem eorum utrum Deus sit an diabolus. Quantum ad primum Iulianus assererat motus istos appetitus sensitivi esse innocentes & bonos, tanquam videlicet qui naturaliter ex humana natura fluant, hoc ipso quod ex anima & corpore ceteris animalibus simili, hoc est, ut ipse supra loquebatur, ex imparibus bonis compositus est. Audi Iulianum: Non potuit hæc concupiscentia qua cum modum non tenet peccare, cum per omnia huiusmodi concessorum tenetur affectio naturalis & innocens est, non inquam potius fructus esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio sed voluntatis occasio fuisse peccati. Et in primo conflictu cum Augustino. Concupiscentia naturalis qui modum tenet, bono bene utitur, qui modum non tenet, bono male utitur, qui autem etiam ipsam modum sævitæ virginatæ avertit contempserit, bono neque non utitur. Quæ sententia ejus etiam in libro secundo ad Valerium ab Augustino refertur, & in libris sex prioribus adversus eum scriptis sæpè refertur.

Porrò non sentiebat Iulianus concupiscentiam esse moraliter bonam, sicut actus etiam externos virtutum esse bonos, quasi ex recta ratione prohiberentur; sed eo modo quo dicimus actus ceteros facultatum naturalium, vivere, audire, crescere, concumbere, comedere, conquire, egere, & huiusmodi esse bonos, quia ex facultatibus cum quibus naturaliter humana natura instituta est, connaturaliter juxta institutionem creature rationalis sunt. qui sensus Iuliani ex multis indicijis perspicue patet. Nam ut istorum motuum probet bonitatem,

Primo eam ex causa efficiente asserit, quæ nihil est aliud, quam calor genitalis, quo collecto in vivente & sentiente natura, surgit libidinis motus. Itemque ex specie ipsius, quam esse docet in motu videlicet naturali genitalium, in quibus nihil mali est, quia utrumque à Deo institutum est. Hanc ipsius philosophiam supra verbis ejus adduximus. Ex quo

ita colligit: Huius itaque appetitus non in genere suo, id est origine & causa, non in specie, non in modo culpa est, sed in excessu: quia genus eius & species ad conditoris operam pertinent, modus eius ad arbitrium honestatis excessus, ad vitium voluntatis. Vbi apertissimum est, non aliam austru concupiscentiæ appetitui bonitatem, quam illam naturalem quæ ceteris à Deo institutis competit. Nam ideo distinguit in illo appetitu quod ex voluntatis arbitrio, ei sive honestatis sive inhonestatis accedat. Nempe modus, videlicet exerceri in conjugio laus est bonæ sive honestæ voluntatis, excelsus in meretricie, vituperium inhonestæ, ad quorum utrumque naturalis illæ concupiscentiæ motus ex accedenti voluntatis arbitrio flecti potest. Certum est igitur Iulianum accuratè bonitatem naturalem istorum motuum à morali, quæ ex voluntatis imperio eis inditur distinguisse. Quod clarissimè sequentibus ejus verbis patet, cum enim modum istorum motuum honestum explicasset, quod in conjugibus cum honestate exercetur ille motus, de excessu per quem voluntas motu naturali abutitur, ita subiicit: Quantum à lascivientibus perpetratur, id est illius voluptatis seu libidinis excessus, & quia de insolentia non de natura contingit, iure damnatur. Ecce id quod à natura contingit, videlicet motus ille concupiscentiæ naturalis, accuratè separatim ab eo quod ab insolentia voluntatis proficiscitur: quorum illud naturale bonum laudari cupit, hoc velut voluntatis flagitium iure damnari. Quamobrem ut explicet clarius quæ specie bonitatis concupiscentiam bonam esse censeret expressè dixit superius esse affectionem naturalem & innocentem, cum intra limites honestatis voluntate retinetur. Et alibi, esse probabilem in genere suo & modo suo, & in solis excessibus accusari: nempe quia ex genere suo est motus naturaliter ex causa naturali calore scilicet à Deo instituto pullulans. Quæ consideratione cum stomacho, imponit aliquoties Augustino quod eam malam non moraliter sed naturaliter esse definiret. Si posset, inquit, calor genitalis malum esse naturaliter, extirpandus erat. Vbi nomine calor genitalis concupiscentiam, sicut & alijs locis insinuatum cupit. Unde rursus alibi: Certe concupiscentiam malam naturaliter deest. Et rursus: Vide nunc utrum malum naturaliter dici debeat &c. Et è contrario eum Augustinus ridendo, vocabat concupiscentiam hoc suum bonum, itemque hoc naturale tuum bonum.

M M 4

Quibus

Lib. 3. cont. 101. c. 13.

lib. 6. 14.

Lib. 1. oper. imp. f. 101. Lib. 4. cont. 101. c. 2.

lib. 2. de fin. 1. c. 9.

lib. 1. c. 13.

lib. 3. cont. 101. c. 14.

INW
MI